

1. מאירה

ניסן לפני שנתיים

הייתי בחנות של חומרי יצירה בכפר סבא. הטלפון הנייד שלי צלצל. זו היתה מישהי שלא דיברתי אתה לפחות שנה וחצי; יש לנו ידידה משותפת. "שמעת על בעלה של מאירה?" - היא שאלה אותי. "הוא נפ---"

והטלפון נותק.

שמעתי מה? שמה בעלה של מאירה? מה קרה לו? נסע? נפרד?
ממי? לאן?

נפטרה? לא יכול להיות. הוא עוד לא בן ארבעים ובריא. מאירה חברה טובה מאד שלי, ואין מצב שזה הוא. אולי היא לא אמרה 'נפ' ולא התכוונה ל'נפטרה', וכך שמעתי וחשבתי רק בגלל הרעש בחנות. רגע... פתאום נזכרתי במאירה אחרת ששתינו מכירות בגלל עבודה שהיה לנו פעם קשר אליה. אולי הכוונה לבעלה? גם זה נראה לי מופרך. בפסח ראיתי אותו בכותל המערבי. אז מה, בעצם?

התקשרתי אליה שוב ביד רועדת. אני זוכרת שהסתכלתי על חומרי היצירה, אלו שעד לפני כמה דקות ריכזו את כל תשומת ליבי, ופתאום - כל שראיתי היה בליל שלם של צבעים וצורות. ניירות ופלסטיק ומתכת, חומרים לאנשים לילדים ליצירות ל...

מה? מה עושים פה בכלל אנשים? מחפשים חומרים? ליצירות? למה? בשביל מה באתי לחנות? נדמה לי שהמוכרת דיברה אלי, כי הייתי כבר ליד הקופה וביקשתי ממנה להביא לי משהו מהמחסן. אולי חזרה משם עם הנעצים המיוחדים שרציתי, אולי לא מצאה. לא שמעתי מה היא אומרת. כבר היה בי נעץ אחר. "את יכולה להסביר לי מה אמרת?" - שאלתי את המבשרת כשענתה לטלפון. "כן, בעלה של מאירה נפטר בפתע פתאום".

"החברה שלנו, אליה הכוונה?"

"בעלה".

"נפטר לגמרי? זאת אומרת... זה אחרי הכל?"

"כן. ההלוויה בשמונה בירושלים".

זוכרת את עצמי עומדת בחנות ליד עגלת הקניות שלי. מלמלתי משהו למוכרת, בעצמי לא שמעתי ולא הבנתי מה אמרתי. יצאתי מן החנות תחת הלם. רגלי היו כבדות, כאילו נשאו פי שלושה ממשקל גופי, כאילו נכנסו בי בבת אחת כל חומרי היצירה המיותרים שבחנות המיותרת; גם בתוך הטשטוש המנותק ההוא - ידוע ידעתי כי לא אראה יותר את החנות הזו כל ימי חיי.

במקניות מסויימת עצרתי מונית ברחוב וביקשתי לנסוע לירושלים לבית ההלוויות. "420 שקל", אמר נהג המונית. לא שמתי לב להפרזה שבמחיר, רק בדקתי אם יש לי 420 שקלים בארנק.

היו.

כל הדרך שמעתי את עצמי אומרת, בתוכי, משפט אחד שוב ושוב, בלופים בלתי נגמרים: אני לא יכולה להסתכל לה בעיניים. הקפדתי לחזור על המשפט, נאחזתי בו; כאילו אם אפסיק לומר אותו - יקרה משהו נורא.

שכבר קרה.

אני לא יכולה להסתכל לה בעיניים. לא - יכולה - להסתכל - לה - בעיניים. דמותה החיננית של חברתי מאירה קפצה מול עיני, ומיד הטשטשה. ושוב. עיניה החומות-כהות, הבוחנות כל דבר בתבונה, בהשתהות. איך היא תעבור את זה, איך? מה זאת

אומרת נפטר? הוא היה בריא וחזק, הוא היה עוגן ותמיכה. איך התמוטט ונפטר האיש הטוב והאצילי הזה, תלמיד חכם מובהק, אבא מקסים לילדיהם? היא, שבקרבתה אלי שמעה כמה וכמה נתחי חיים שלי, הקשיבה לתוגה והיה לה מושג כמה עמוק החסר וכמה צורבים החולות, איך אסתכל לה בעיניים? והיא כל כך צעירה, לא חיתנה עדיין אפילו ילד אחד.

לא יכולתי לחשוב על זה, לא לדמיין את זה; אולי לכן נצמדתי למילים החוזרות, המִתְנֹנֹת את חוסר יכולתי להסתכל לה בעיניים. מי מבקש ממך להסתכל לה בעיניים? מה את בכלל קשורה לענין? את מי יענינו עכשו המבטים שלך, כן או לא? מה ישנה לה או למישהו או לעולם אם כן או לא תסתכלי לה בעיניים?

אלו שאלות טובות. בקצה מוחי, בחלק שלו שעדיין סובב כמה גלגלים, שמעתי אותן. אולי היתה זו בריחה מרגשות שלא הייתי מסוגלת להרגיש; ממחשבות שלא יכולתי לחשוב. אולי היה זה מפלט מכאב שלא ניתן לחוש בלי להתרסק. אולי היתה זו התמקדות קטנה ומביכה בי, באי היכולת שלי, במקום באסון שנחת בבית אחת על חברתי היקרה. הכל התערבל בי.

משהו נשא אותי לצהרי יום שני ההוא, להלוויה. קודם שמגר. אחר כך בסלונים, מקום אליו כמהה ונכספה נפשו מן היום שבו הכרנו. סוף שבט, קר בירושלים. כולם עם מעילים, גם מטריות פתוחות. ילדתי בת העשר לידי, אני חובקת אותה. בנותי הגדולות לצידנו. הבנים שלי שם, בצד השני, קרובים יותר למקום בו הוא מונח. מ ו נ ח. בכמה הלוויות הייתי בחיי? לא מעטות, חלקן כאובות מאד. ישבתי כבר שבעה על אבי זצ"ל. עברתי שנה קודם פטירה כאובה מאד של אחיינית, אם צעירה, כלה יקרה של אחותי הבכורה.

שום דבר לא הכין אותי להלוויה האחת ההיא. שום דבר שעברתי אי פעם בחיי - אפילו לא דמה לעמידה ההיא בתוך קבוצה של בוכים ועצובים, שכואבים את פטירתו של אישי. שום דבר לא דמה לידיעה הברורה - לא פחד ולא תחושה, לא

דאגה ולא חשש - ידיעה ברורה, שחיי משתנים עכשו לבלי הכר. זה כבר לא 'אולי חס וחלילה', כבר לא 'יתכן ש...אם לא יצליחו להשתלט עלי'. זה כבר לא משהו שמפחדים לומר בפה, שהמחשבות הולמות לגביו ומייחלים שלא יקרה. זה כבר לא תיק רפואי שממצאיו הולכים ומחמירים. לא. הנה הנקודה שלעולם ועד תפריד בין מה שהיה עד כה לבין מה שעכשו. מה שהיה לא יהיה עוד. את מתחילה חיים חדשים, אחרים. כל כך קר בסוף שבט.

לרגעים היה זה לא ממשי. כמו משהו שקורה לידי, לא באמת לי. משהו שאני מגלמת בו תפקיד של רעיה שאיבדה את בעלה היקר, אב לששת ילדיה. לא מציאות. לרגעים לא יכולתי לשאת את העיניים שנתלו בי. עיני ילדי היקרים, עיני אחי ואחיותי, עיני החברות היקרות. מה אתם רוצים ממני? למה אתם מחכים? מה אוכל לתת לכם, והוא נלקח ממני? קולו של אחי היקר המספיד את חברו כאח לו, גיסו, הגיע לאוזני, מרחוק ומקרוב גם יחד. רק חשבתי בעבר שהבנתי מה זה הספד, שתפסתי מה פרושם של דברים טובים שאומרים ברגעים כאלו על נפטרים, והם מהלכים בין החיים למתים ובוכים בקול חנוק. לא, לא הבנתי כלום. לא הבנתי מה זו פטירה ולא ידעתי מה זה הספד.

וגם עכשו אינני יודעת.

שבט ההוא מתערבב בניסן הנוכחי, על אף ששנים עשרה שנים מפרידות ביניהם. צער נוגע בצער. קשה לי כל כך להרגיש שמאירה תעבור כל זאת, שגם חייה נחלקים כעת לשניים. אין בי יכולת להשלים עם זה שרגלה פוסעת כבר את הצעד הראשון במסע הזה. יורק הסוודר שהיא לבשה בפעם האחרונה שנפגשנו עולה מול עיני, גם כוסף הכפתורים.

ובתוך תוכו של הבלבול והקושי, בשביל הבריחה מן הכאב הנוכחי והמנוסה לכאב ההוא, חולף בי גם זרם חם, זרם מנחם. משהו שאומר: מי שענה לך באבלך, יענה למאירה באבלה. את לא תגידי לה את זה. לא התחלת להבין כשאמרו זאת לך. זה נשמע היה לך צדקני ונמלץ, לא מבין אותך, תובעני. לכן לא תגידי לה. היא תגלה זאת לבד, איך בתוך חושך הפרידה

הפתאומית, בין חורבות הלב המתגעגע, יזרח בה אורו של השם. איך הוא יטול בכפו הגדולה את כפה הקטנה, ויאמר לה: מאירה, אני מחצתי ואני ארפא. אהיה אליך קרוב כפי שלא הייתי מעולם. אשכון עמך בתוך הערפל, ואבנה לי משכן בליבך. את תטעמי קרבת השם שלא טעמת, אהיה לך ידיד נפש אב הרחמן, ואמשוך אותך אל רצוני.

כי זה רצוני, מאירה.

ואני יודעת שאסתכל בעיניה, אראה את שברה וענותה ולא אמלט ממנו. מה הוא רחום? אף אתה. מה הוא מחיה אלמנות? אף את. מה הוא שומע ומקשיב לקול ולכל, אף אתה.

ומאז היום ההוא חלפו ימים רבים, וגם לפניו. ימים ולילות וימים ונהרות, חורפים ושרב וסתו וזמנים ובין הזמנים ורוח מצויה ושאינה מצויה וגל שבא ומצפה לנענוע ראש וטיפוס הרים ואגלי טל וצוהר לתיבה. מים רבים לא יוכלו לצנן את הכאב ונהרות לא ישטפוהו. וגם יופי עצום וניצנים שצמחו מתוך הכאב ורגישות שהעמיקה ותפילות שנאספו מקרקעיות לב, למרות הכאב, בגללו. והשם שאוהב ולוטף ומנסה ומנשא.

את הטור הזה אכתוב מפעם לפעם, לא בקביעות ולא בסדר כרונולוגי, ואספר קצת ממה שעבר ועובר עלי בשנות האלמנות, כשאני אב ואם לילדי היקרים. זה לא יהיה טור ממש שמח, גם לא עצוב. הוא לא יהיה חושפני ולא מסתיר. לא יטיף ולא יתייפף. הוא יהיה החיים עצמם, על מה שיש בהם - מרקם אנושי של ששון ויגון, חסר והשלמה, בכי וחיוך. הוא יהיה פלא החיים שמפכים בנו, פותחים את לבנו, מביאים לפתחנו רגעים ששווה לחיות בשבילם, ומחזיקים אותנו בכוחו של הבורא - גם כשנשמטת הקרקע מתחת לרגלינו.